

CHEMISCH WEEKBLAD.

ORGAAN VAN DE NEDERLANDSCHE CHEMISCHE VEREENIGING.

No. 42.

17 October 1914.

11^e Jrg.

INHOUD: Mededeelingen van het Algemeen Bestuur der Nederlandsche Chemische Vereeniging. — Mededeeling van het Hoofdbestuur der Maatschappij van Nijverheid. — Dr. H. J. BACKER, De eerste Hollandsche beetwortelsuikerfabriek (1811—1814). — Personalialia, vacatures, industriële mededeelingen, enz. — Ontvangen boeken, brochures, enz. — Vraag en aanbod. — Correspondentie. — Erratum.

Mededeelingen van het Algemeen Bestuur der Nederlandsche Chemische Vereeniging.

Adresveranderingen:

Prof. Dr. H. E. BOEKE, Cronstettenstrasse 9, Frankfurt a/M.
J. VAN DER EERDEN, scheik. ing. bij de N.V. Pope's Metaaldraad-lampenfabriek, Kaldenkircher Weg 17, Venlo.
J. J. VAN HEST, Prins Hendrikkade 66, Rotterdam.
Res. Serg. K. BRACKMANN, scheik. ing., Kazerne Vesting-artillerie, Neuzen.

Dr. P. A. MEERBURG, *Secretaris*,
Drift 14, Utrecht.

Mededeeling van het Hoofdbestuur der Maatschappij van Nijverheid.

De Nederlandsche nijverheid vindt hier te lande in vele kringen, hetzij door onbekendheid, hetzij om andere redenen, niet de waardeering, waarop zij aanspraak mag maken. Al te dikwijls komt het voor, dat aan buitenlandsche nijverheid de voorkeur wordt gegeven en bij buitenlandsche ondernemingen orders geplaatst worden, die zeker niet minder goed door Nederlandsche ondernemingen kunnen worden uitgevoerd.

Verdiens dit ook in gewone tijden reeds afkeuring, thans moet het als een zeer ernstige fout worden beschouwd.

Elke bestelling toch, die in dezen tijd in het eigen land geplaatst wordt, is een kans te meer om de Nederlandsche nijverheid aan den gang te houden en vele bekwame werklieden te behoeden voor werkloosheid. Terecht is gezegd, dat het beter is één mensch werk te verschaffen, dan twee menschen te bedelen.

Het is om die reden, dat wij ons veroorloven er met allen nadruk op te wijzen, dat het in de tegenwoordige benarde tijdsomstandigheden meer dan ooit geboden is, niet toe te staan, dat een bestelling aan een buitenlandsche onderneming wordt gedaan, voordat bewezen is, dat deze bestelling hier te lande niet kan worden uitgevoerd.

Dezerzijds verklaren wij, dat het algemeen secretariaat der Maatschappij van Nijverheid te Haarlem, alsmede het door haar gestichte Bureau voor Handelsinlichtingen te Amsterdam, steeds gaarne bereid zijn adressen van Nederlandsche fabrieken te verstrekken.

DE EERSTE HOLLANDSCHE BEETWORTEL- SUIKERFABRIEK (1811—1814).

Men zal zich de belangwekkende mededeelingen over dit onderwerp herinneren, die de Heer A. SPARKER gedaan heeft in de op 10 Juni 1913 te Amsterdam gehouden vergadering van de „Algemeene technische Vereeniging van Beetwortelsuikerfabrikanten en Raffinadeurs”¹⁾.

De redactie, wetende dat er over deze oudste beetwortelsuikerfabriek, gevestigd op den Oorsprong te Oosterbeek, nog gegevens in mijn bezit zijn, verzocht mij enkele bijzonderheden mede te willen deelen, die wellicht eenig belang kunnen hebben voor de geschiedenis der vaderlandsche industrie. Het onderstaande is dus slechts te beschouwen als een aanvulling van de door den Heer SPARKER gegeven historische studie.

Het consortium, dat tot de oprichting der fabriek besloot, bestond uit de Heeren J. C. SPARKER (Rotterdam), J. W. PFERSTORFF (Oosterbeek), A. L. BICKER (Rotterdam), H. J. BACKER (Dordrecht) en diens zoon J. BACKER.

Sedert Augustus 1810 hadden de deelgenooten J. C. SPARKER en H. J. BACKER in hunne raffinaderijen te Rotterdam en Dordrecht op kleine schaal proefnemingen gedaan, waarvoor zij van de Vennootschap ieder duizend gulden vergoeding ontvingen²⁾. De compagnieschap kwam in het begin van 1811 tot stand³⁾, maar eerst den 7^{en} December van dit jaar, toen de fabriek aan den Oorsprong al ruim twee maanden werkte, werd het contract, gerekend vanaf 1 Juli, notarieel bekrachtigd.

Tot directeur dezer eerste Hollandsche suikerfabriek⁴⁾ werd aangewezen de 21-jarige deelgenoot J. BACKER, die zich in den zomer van 1810 te Oosterbeek had gevestigd.

Volgens mededeeling van den heer F. H. EYDMAN SR. te Rijswijk, had deze jonge directeur, leerling van ACHARD, den grondlegger der beetwortelsuikerindustrie, reeds vroeger, voordat de fabriek te Oosterbeek was gebouwd, bietsuiker vervaardigd uit krotten, die hij zelf op de markt had gekocht en thuis verwerkt. NAPOLEON, aan wien deze

1) Tijdschr. der Alg. Techn. Ver. v. Beetwortelsuikerfabr. en Raff. 1912—'13, 292.

2) Ontleend aan het contract der compagnieschap, gesloten bij notaris ISAAC NIJHOFF te Arnhem den 7^{en} December 1811.

3) Le Moniteur scientifique, 13 mai 1811, p. 511. Rotterd. Crt. 18 Mei 1811.

4) Het was de eerste fabriek van beetwortelsuiker. De *stroop* werd reeds op verschillende plaatsen in ons land vervaardigd.

eerste Hollandsche suiker werd aangeboden, beloonde den vervaardiger met een kostbaar zilveren tafelstuk of de waarde in contanten naar keuze. Deze koos het laatste, waarvoor hij een vacuumpan van HOWARD aanschafte ¹⁾.

De zorg voor de administratie der Oosterbeeksche fabriek en voor de bijbehorende landbouw en veeteelt nam de deelgenoot J. PFERSTORFF op zich.

De onderneming was op vrij groote schaal opgezet. Het gemeenschappelijk kapitaal bedroeg f 60.000. Veertig hectaren werden bestemd voor de aanplanting van beetwortels. Toen de Commissie van Landbouw in het departement van den Opper-IJssel den 16^{en} November 1811 de fabriek bezocht, vond ze er een vijftigtal arbeiders aan het werk.

In de Algemeene Konst- en Letterbode van 1811 (I, 237) staat een artikel over de fabriek, waarin onder meer de toepassing van de bijproducten wordt besproken. Het volgende is hieraan ontleend:

..... „Het is tengevolge van alle deze welgeslaagde proefnemingen, dat de heeren B. (Dordrecht) en S. (Rotterdam) met nog „een' hunner Rotterdamsche vrienden, den heer P., Raffinadeur „aldaar, ondernomen hebben het Landgoed, de „Oorsprong" genaamd, „gelegen omtrent een uur beneden Arnhem, nabij den Rijn, aan te „koopen, en een groot gedeelte van hetzelfde, benevens nog ver„scheiden partijen gehuurde Landen met Kroten en Mangelwortels „te betelen en te laten betelen, — terwijl zij werkelijk bezig zijn „langs of aan den Dorewaardschen Weg een volledige en uitgebreide „Fabriek te doen bouwen, om daarin de Inlandsche Kroten- en Man„gelwortelsuiker te bewerken. De afval der Wortelen dient tot een „uitmuntend goed voedsel voor Vee, en het overschot der Suiker„bereiding, om *Rum* of *Azijn* te maken”.

Ook maakte men papier van de cellulose der uitgeperste wortels. Volgens een bericht in de Konst- en Letterbode (1811, II, 333), was zulks in het buitenland nog niet beproefd ²⁾.

In het begin van 1813 schreef de jonge fabrikant aan zijn vader te Dordrecht, dat hij veertig tot vijftig duizend pond wortels per dag verwerkte. In een volgenden brief meldde hij, dat men 15 tot

¹⁾ De Heer EYDMAN, die deze bijzonderheden van den fabrikant, zijn oom, in 1869 persoonlijk heeft vernomen, weet niet zeker, welke NAPOLEON het geweest is. Indien het de keizer was, dan zal de aanbieding der suiker vermoedelijk in het begin van October 1811, bij zijn bezoek aan Holland, hebben plaats gehad. Was het echter de broeder koning LODEWIJK NAPOLEON, hetgeen de Heer E. waarschijnlijker acht, dan moet de gebeurtenis hebben plaats gegrepen vóór den 1^{en} Juli 1810, den datum van zijn aftreding.

²⁾ Zie verder: Konst- en Letterb. 1811, I, 387.

20 duizend pond sap dagelijks verkreeg. Dat de opbrengst aan sap niet grooter was, zal wel hebben gelegen aan de onvolkomen wijze, waarop de geraspte wortels werden geperst. Hiervoor schijnen n.l. houten tabakspersen te zijn gebruikt ¹⁾.

De Oosterbeeksche fabriek vond spoedig navolging. Reeds in het einde van 1811 waren er in ons land nog zeven andere fabrieken — vermoedelijk raffinaderijen, die zich voor de verwerking van beetwortels hadden ingericht — n.l. te Wageningen, Amsterdam, Utrecht, Zierikzee en drie te Dordrecht ²⁾.

Men weet dat NAPOLEON, zij het ook niet om zuiver altruïstische redenen, veel belang stelde in de chemische industrie, vooral der beetwortelsuiker. Door vrijstelling van belasting en op andere wijze trachtte de regeering de moeilijkheden dezer nieuwe industrie zooveel mogelijk uit den weg te ruimen. Een aanstelling als garde d'honneur, op 7 Mei 1813 den directeur der Oosterbeeksche suikerfabriek opgelegd, werd met het oog op de belangen der fabriek weder ingetrokken en op diens 19-jarigen broeder J. D. BACKER overgedragen ³⁾.

Na de opheffing van het continentaalstelsel in 1813, vervielen de voordeelen van de suikerbereiding uit beetwortels, en de vennootschap werd ontbonden.

De aankondiging der verkooping van landgoed en fabriek op den 13^{en} October 1814 — dezer dagen juist een eeuw geleden — geeft een blik op de uitgebreidheid der onderneming.

„Men is voornemens op Donderdag den 29 September 1814, des „na de middags ten vier uur, ten huize van den Postmeester BURGERS, „in het Logement *de Zon*, buiten de Rhijnpoot te ARNHEM, publiek „te doen inzetten/ en veertien dagen daar na, zijnde den 13 October „daar aan volgende/ bij toeslag te verkoopen:

„De Buitenplaats/ den OORSPRONK genaamd/ gelegen in de Gemeente „van *Oosterbeek*, tusschen *Arnhem* en *Doreweerd*, met een daar op „staande geheel nieuw aangelegde FABRIEK tot stoken van Zuiker „uit Mangelwortel/ maar niet minder geschikt en zeer gelegen tot „de Rafinaderie van coloniale Zuikeren/

„De Fabriek en daar annexe Woning en verdere Gebouwen/ alle „van Steen en in den besten Staat/ is lang 140 en diep 55 voeten, „dezelve heeft tien koperen Pannen, een Watermolen en een Paarde- „molen

¹⁾ Mededeeling van den Heer EYDMAN.

²⁾ Konst- en Letterbode 1811, II, 334.

³⁾ Volgens besluit van den Prefect van het Departement der Maasmonden, Baron DE STASSART, 20 Mei 1813.

„Het Goed zelf is groot tusschen veertig en vijftig morgen.....
 „Nader informatie omtrent het een en ander is te bekomen ten
 „Comptoire van den Notaris ISAAC NIJHOFF te Arnhem".¹⁾

Het verdere lot der fabriek is me niet met zekerheid bekend. Het schijnt, dat ze door den directeur is gekocht en later voor andere doeleinden gebruikt. Voor de geschiedenis heeft dit echter minder belang.

H. J. BACKER.

Leiden, Oct. 1914.

Personalia, vacatures, industriële mededeelingen, enz.

Bij Kon. besluit van 29 September zijn, met ingang van dien datum, voor den tijd van 5 jaren benoemd tot buitengewone leden van den Octrooiraad, de Heeren H. COPS, s. en w. i., hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool te Delft, Dr. J. P. KUENEN, hoogleeraar aan de Rijksuniversiteit te Leiden, en Dr. W. P. JORISSEN, lector aan de Rijksuniversiteit te Leiden.

Bij beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken is, voor het tijdvak van 16 October - 31 December 1914, benoemd tot assistent voor de anorganische chemie aan de Rijksuniversiteit te Leiden, de Heer I. VOS, chem. cand.

Aan de Technische Hoogeschool te Delft is bevorderd tot doctor in de technische wetenschap, op proefschrift „de stabiliteit der mercurohalogeniden", de Heer C. J. VAN NIEUWENBURG, scheik. ing., geboren te 's Gravenhage.

Aan de Technische Hoogeschool te Delft zijn geslaagd voor het propaedeutisch examen in de scheikunde de Heeren A. C. BINNENDIJK en J. D. HAMMER.

De Heer S. C. BOKHORST heeft ontslag gevraagd als assistent van den hoogleeraar Dr. A. SMITS aan de anorganisch-chemische afdeeling van het scheikundig laboratorium der Universiteit van Amsterdam.

Tot tweede assistent aan de anorganisch-chemische afdeeling van het scheikundig laboratorium der Universiteit van Amsterdam is benoemd Dr. N. H. COHEN.

In „Cultura" bepleit de Heer J. HUDIG (Groningen) de aanschaffing van een terrein voor den aanleg van cultuurvakken, die met de meest typische grondsoorten van den aanstaanden Zuiderzeepolder gevuld kunnen worden, waarbij rekening moet worden gehouden met de ligging van den toekomstigen ondergrond en het grondwaterpeil. Een klein laboratorium worde aan die inrichting verbonden. Handelt men volgens het door den schrijver aangegeven schema, dan beschikt men, als de nieuwe polder bevolkt moet worden, over gegevens wat betreft vruchtwisseling en bemesting, die aan de toekomstige Zuiderzeeboeren groote diensten kunnen bewijzen.

Zuivering van drinkwater te velde. Het Pharm. Weekbl. ontleent aan de Pharm. Ztg. de mededeeling, dat het Duitsche leger toe-

¹⁾ Ontleend aan het aanplakbiljet der verkooping.

stellen ter drinkwaterzuivering medevoert. Het water uit een willekeurige bron wordt door een filter van zwevende verontreinigingen zooveel mogelijk bevrijd; daarna wordt het door koken kiemvrij gemaakt en afgekoeld, waarna steriele lucht wordt doorgevoerd om het beter drinkbaar te maken. Er zijn toestellen, die per uur 800—900 L. en andere, die per uur 100 L. water kunnen leveren.

Het tijdschrift wijst er ook op, dat 5 tot 10 minuten koken elk water bevrijdt van schadelijke kiemen en dat een weinig koffie, thee of citroenzuur den hinderlijken kooksmaak wegnemen.

In afl. 7 van den 23sten jaargang van „Teysmannia” herinnert K. (Dr. KERBOSCH) onder den titel „dertig jaren kinacultuur” aan de verdiensten van den Heer P. VAN LEERSUM, die op 27 Juli 1884 tot adjunct-directeur van de Gouvernements-Kinaonderneming werd aangesteld.

In de jongste aflevering van het Tijdschr. voor sociale hygiëne, wordt o.a. medegedeeld wat het Staatstoezicht op de Volksgezondheid in de laatste 2 maanden heeft verricht.

Naar het Pharm. Weekbl. mededeelt, is thans ook de uitvoer uit Duitschland verboden van kaoline, zwaveligzuur, zwavelzuuranhydride, zwavel, hars, thoriumnitraat, ceriumnitraat, mierenzuur en mierenzure zouten. Het uitvoerverbod is opgeheven voor tannine, bladtin en mierikwortel.

Door de Vereeniging Zuid-Afrikaansche Voorschotkas, Amsterdam—Pretoria, is uitgegeven „Wat ons in Holland gezien 't” (What we saw in Holland), een boek aantrekkelijk door de wijze, waarop de Zuid-Afrikaansche schrijver het door hem opgemerkte weergeeft, en door de talrijke goede illustraties. De chemicus, die het ter hand neemt om te zien, wat over de fabricatie van „strooi-bordpapier, erdappelmee, glukose, beetwortelsuiker”, enz. wordt medegedeeld, zal het daar niet bij laten, maar het doorzien tot het einde.

Afl. 7 van „Teysmannia” bevat o.a. een opstel van Dr. J. J. B. DEUSS over „surrogaten voor thee, in het bijzonder de mate, en hare vervalschingen”.

Als No. 29 van deel IV van de „Mededeelingen van het Proefstation voor de Java-Suikerindustrie”, geeft de Heer F. W. BOLK „enkele bijzonderheden uit (zijn) Europeesch reisverslag”, met 13 figuren of platen toegelicht. O.a. worden besproken de aschafzuiginrichting (geleverd door het Technische Bureau voor Economische Stoomproductie te Rotterdam en in werking in de papierfabrieken van VAN GELDER te Velzen) en de Kelly-filterpers. Verder wordt een en ander medegedeeld over een sapstandregelaar voor verdampichamen, een direct werkenden drukregelaar voor sapdamp in het le lichaam en wordt een korte beschrijving gegeven van de raffinaderij te Melnik.

Verschenen is een vooral voor suikerfabrikanten belangrijk werkje (70 blz.) van de Heeren M. G. HUMMELINCK en C. L. BRUNINGS over „moderne stoomconomie bij de verdamping (krachtverdampingsinstallaties)”. Het is in hoofdzaak overgedrukt uit de Mei- en Juni-afleveringen van het „Tijdschr. d. Alg. techn. Vereeniging van beetwortelsuikerfabrikanten en raffinadeurs”, doch de schrijvers hebben, door toevoeging van een paar hoofdstukken en verschillende toelichtingen, hun beschouwingen meer afgerond. Het hoofddoel van deze publicatie is een tot nu toe weinig bekend en zeer rendabel verdampingsstelsel in de suikerfabrieken in te voeren.

Volgens het oordeel van de schrijvers zullen de algemeene en maatschappelijke belangen de fabrikanten er meer en meer toe brengen deze methode toe te passen. Wij vestigen daarom gaarne de aandacht van belanghebbenden op deze nieuwe belangrijke uitgave van bovengenoemde Vereeniging.

Octrooien. ¹⁾

Openbaarmakingen van 1 October 1914 ²⁾.

Klasse 5a, no. 2599 Ned., ingediend 13 Mei 1913. Werkwijze en toestel voor het uitdiepen van boorgaten. CASIMIR RIDEER DIETRICH VON STEIN, te Boryslaw (Galicië).

Klasse 12i, no. 3608 Ned., ingediend 11 Nov. 1913. Werkwijze voor het bereiden van waterstof uit koolwaterstoffen en waterdamp. Bad. Anilin- & Soda-Fabrik A. G. te Ludwigshafen a. d. R.

Voor het bereiden van waterstof uit koolwaterstoffen en waterdamp door middel van nikkel als katalysator, gebruikt men over vuurvast materiaal verdeeld nikkeloxyde, resp. nikkel, bij temperaturen boven donkerroodgloeihitte.

Klasse 12i, no. 3902 Ned., ingediend 31 Dec. 1913. (Aanvulling van octrooi No. 98.) Werkwijze voor het bereiden van zuivere waterstof. Bad. Anilin- & Soda-Fabrik A. G. te Ludwigshafen a. d. R.

De wijziging van de werkwijze volgens het Ned. octrooi No. 98, klasse 12 i. l., bestaat daarin, dat men waterstof, die zwavel of zwavelverbindingen, al of niet met kooloxyde vermengd bevat, met oplossingen van bijtende alkaliën bij een druk van minstens 10 atmosferen en een temperatuur van minstens 170° C. behandelt.

Klasse 12o, no. 2537 Ned., ingediend 26 April 1913. Werkwijze voor het hydrogeneeren van organische verbindingen. Vereinigte Chininfabriken Zimmer & Co., G. m. b. H. te Frankfurt a. d. M.

Voor het hydrogeneeren van organische verbindingen behandelt men de te hydrogeneeren lichamen met mierenzuur en met fijn verdeelde metalen van de platinagroep of met kolloïdale oplossingen van die metalen.

Klasse 13a, no. 2198 Ned., ingediend 28 Febr. 1913. Verbeterd systeem donkeyketel. MAARTEN POT te Vlaardingen.

Klasse 14b, no. 3532 Ned., ingediend 27 Oct. 1913. Werkwijze en inrichting voor het tegen elkander afdichten van de werkende deelen van roteerende motoren. KARL PRINZ ZU LÖWENSTEIN te Kleingemünd bij Neckargemünd.

Klasse 16, no. 2099 Ned., ingediend 13 Febr. 1913. Werkwijze tot bereiding van kunstmeststoffen en cement uit stoffen, welke calciumphosphaat bevatten, met behulp van alkalialuminiumsilicaten bevattende materialen. The Electric Smelting & Aluminium Co. te Sewaren, New-Yersey (Staat Illinois, V. St. v. A.)

De meststoffen worden bereid door stoffen, welke calciumphosphaat bevatten, samen te smelten of te sinteren, bij een temperatuur van 1000 tot 1700° C., met passende hoeveelheden alkalialuminiumsilicaten bevattende materialen, bij voorkeur zóó, dat op één moleculairgewicht SiO₂ twee moleculairgewichten CaO of zijn aequivalent komen, waarna de ontstane massa op bekende wijze gepoederd en met zoodanige oplosmiddelen behandeld wordt, dat geen onoplosbaar phosphaat of aluminaat ontstaat, en de waardevolle stoffen uitgeloozd en afgescheiden worden.

Klasse 17e, no. 2323 Ned., ingediend 22 Maart 1913. Werkwijze tot het verkrijgen van lucht van lage temperatuur met gelijktijdige vervaardiging van ijs. Dr. R. PIETERS VAN CALGAR te Oegstgeest, J. ELLERMAN en J. H. MARTIJN te 's-Gravenhage.

¹⁾ Bewerkt door E. C. SUTHERLAND.

²⁾ Zie voor de vorige openbaarmakingen Chem. Weekbl. 1913 en Chem. Weekbl. 1914, blz. 67, 133, 194, 236, 261, 355, 609, 641, 665, 711, 763, 828, 865 en 897.

Klasse 22h, no. 3904 Ned., ingediend 31 Dec. 1913. Werkwijze ter bereiding van drogende oliën uit de destillatieproducten van minerale olie. De Bataafsche Petroleum-Maatschappij te 's-Gravenhage.

De werkwijze ter bereiding van drogende oliën uit de destillatieproducten van minerale olie is gekenmerkt, doordat men deze destillatieproducten chloreert en de gevormde chloorverbindingen onder toevoeging van een katalysator, bij voorkeur zink, verhit, waardoor men onverzadigde verbindingen van sterk drogende eigenschappen verkrijgt.

Klasse 23d, no. 4108 Ned., ingediend 7 Febr. 1914. Verbeterde werkwijze tot het teweegbrengen van katalytische reacties. O. CHR. HAGEMANN te Yonkers (New-York, V. St. v. A.) en CH. BASKERVILLE, te New-York-City, (V. St. v. A.)

Voor het hydrogeneeren van vetten, oliën en dergelijke gebruikt men een katalysator, die den vorm heeft van uiterst dunne vliezen, die als zoodanig, dus niet op een inerten drager, dienst doen en na afloop der reactie gemakkelijk van de behandelde stoffen kunnen worden gescheiden. De oppervlakte van den katalysator kan geheel of gedeeltelijk geoxydeerd zijn.

Klasse 24f no. 3257 Ned. ingediend 4 Sept. 1913. Verbeterde roosterinrichting met watercirculatie voor ketel-installaties. FR. W. H. ZIMMERMAN, te Utrecht.

Klasse 30h, no. 1886 Ned. ingediend 9 Jan. 1913. Werkwijze voor het bereiden van een mengsel, dat in staat is, onoplosbare organische en anorganische verbindingen in oplossing te brengen, in het bijzonder voor geneeskundige doeleinden geschikt. C. LUCKON te Keulen en W. DEDERICH te Londen.

Om in water onoplosbare organische en anorganische verbindingen in oplossing te brengen, vermengt men eene waterige oplossing van een koolhydraat met eene kleine hoeveelheid van eene zuur reageerende stof.

Klasse 30h, no. 1882 Ned. Werkwijze voor het bereiden van een mengsel, dat in staat is, onoplosbare organische en anorganische verbindingen in oplossing te brengen, in het bijzonder voor geneeskundige doeleinden geschikt. C. LUCKOW te Keulen en W. DEDERICH te Londen.

Om in water onoplosbare organische en anorganische verbindingen in oplossing te brengen, vermengt men eene waterige oplossing van een meerwaardigen alcohol met eene kleine hoeveelheid van eene zuur reageerende stof.

Klasse 39b, no. 3190 Ned. ingediend 23 Aug. 1913. Werkwijze voor het regenereren van caoutchouc. E. ZAPPERT te Londen.

De werkwijze voor het regenereren van caoutchouc bestaat daarin, dat de regeneratie van den caoutchoucafval, die al of niet vezelstoffen bevat, uitgevoerd wordt in ééne bewerking in gesloten vaten onder verwarming met een mengsel van zuur en dennenolie of andere coniferenoliën, waaruit de terpentijn vooraf door destillatie is verwijderd.

Klasse 40a, no. 1427 Ned. ingediend 25 October 1912. Werkwijze voor de bereiding van tin uit ertsen en andere tinhoudende materialen door omzetting in vluchtige tinverbindingen. A. RICHARDS te Londen.

Bij de werkwijze voor de bereiding van tin uit ertsen en andere tinhoudende materialen, zooals afval van tinplaten en dergelijke, door omzetting in vluchtige tinverbindingen, wordt het materiaal in zeer fijn verdeelden toestand vermengd met gewoon zout en een koolstofhoudend of ander geschikt reductiemiddel, om daarna het mengsel aan een hooge temperatuur bloot te stellen.

Klasse 40a, no. 1537 Ned. ingediend 12 Nov. 1912. Verbeterde werkwijze tot het scheiden van lood en zink, welke zich als sulfiden in mineralen bevinden. GUY DE BECHI te Londen.

Tot het technisch scheiden van lood en zink, aanwezig als sulfiden in mineralen, wordt het tot een uiterst fijn poeder gemaakte mineraal behandeld met een oplossing van ferrisulfaat, waaraan zwavelzuur en salpeterzuur zijn toegevoegd, en verder op bekende wijze het zink van het lood gescheiden.

Klasse 40a, no. 2189 Ned. ingediend 26 Febr. 1913. Verbeterde oven tot roosten van zwavelhoudende ertsen. X. DE SPIRLET te Brussel.

Klasse 42e, no. 2282 Ned. ingediend 14 Maart 1913. Toestel voor het op het oog bepalen van in de eenheid van tijd doorstroomende hoeveelheden vloeistof. G. WILTON te Hendon (Middlesex, Engeland).

Klasse 46c, no. 2571 Ned. ingediend 6 Mei 1913. Werkwijze en toestel voor het opwekken van brandbaren damp uit brandbare vloeistoffen. ALEX TH. PORTOR te Manhattan (New York V. St. v. A.).

Klasse 46c, no. 2691 Ned. ingediend 18 Mei 1913. Smeerinrichting voor cylindrische schuiven. W. SCHENK te Berlijn—Wilmersdorf.

Klasse 47f, no. 4136 Ned. ingediend 12 Febr. 1914. Inrichting voor het beschermen van zuigers en derg. K. BARKHAM te Southampton.

Klasse 47g, no. 3763 Ned. ingediend 9 Dec. 1913. Klep met geleidekogels. G. NIEMEYER te Hamburg—Steinwärder.

Klasse 53i, no. 1765 Ned. ingediend 17 Dec. 1912. Werkwijze om door koken gecoaguleerde eiwitstoffen hunne oorspronkelijke eigenschappen terug te geven. A. H. RASCHE, te Charlottenburg.

De gecoaguleerde eiwitstoffen worden in eene vloeistof geëmulgeerd, waarop na verwarming van het mengsel, dit met eene overmaat indifferent gas bij een druk van ongeveer 6 atm. verstoven wordt.

Klasse 58a, no. 2894 Ned. ingediend 2 Juli 1913. Verbeterde zelfwerkende hydraulische pers voor het vervaardigen van voederkoeken en dergelijke. N. V. Machinefabriek der firma P. M. DUYVIS & Co. te Koog a. d. Zaan.

Klasse 58a, no. 4953 Ned. ingediend 1 Juli 1914. Verbeterde vulinrichting aan zelfwerkende hydraulische persen voor het vervaardigen van voederkoeken en derg. N. V. Machinefabriek der firma P. M. DUYVIS & Co. te Koog a. d. Zaan.

Klasse 58b, no. 3199 Ned. ingediend 25 Aug. 1913. Pers voor veevoederkoeken, briketten en derg. N. V. Utrechtsche Machinefabriek opgericht door FR. SMULDERS te Utrecht.

Klasse 59a, no. 2130 Ned. ingediend 18 Febr. 1913. Verbeterde membraanpomp. W. SUDDARDS FRANKLIN te South Bethlehem (Northampton County, Staat Pennsylvanië, V. St. v. A.).

Klasse 7Se, no. 2928 Ned. ingediend 5 Juli 1913. (Aanvulling van octrooi-aanvraag no. 2693 Ned.). Werkwijze ter bereiding van knalbuizen voor mijnbouwkunde en militaire doeleinden. Dr. Phil. C. CLAESSEN te Berlijn.

In plaats van knalkwik of een mengsel van knalkwik en kaliunchloraat, worden andere licht ontbrandbare stoffen of mengsels als vlamoverbrengers gebruikt.

Klasse 80a, no. 2923 Ned. ingediend 4 Juli 1913. Inrichting tot het automatisch vervaardigen van gekleurde- of siertegels. La Céramique Nationale, Société Anonyme in Welkenraedt (België).

Klasse 81e, no. 3791 Ned. ingediend 13 Dec. 1913. Verpakkingsdoos voor eieren, gloeilampen en andere peervormige, breekbare artikelen. J. BROADFIELD WARREN in Bolton (Massachusetts, V. St. v. N. A.).

Verleende octrooien:

Klasse 5a, no. 344, 6 Sept. 1914. Diepboortoestel, waarbij de boorstangen door gewichten, veeren of arbeidscylinders gedeeltelijk uitgebalanceerd zijn. E. MEYER te Grossenbaum bij Duisburg.

Klasse 12, no. 357 10 Sept. 1914. Werkwijze tot het bereiden van arseen- en phosphorhoudende vetzuren en van zouten dezer zuren. Dr. F. HEINEMAN te Berlijn.

Klasse 12o, no. 358, 10 Sept. 1914. Werkwijze van het bereiden van erythreen. Farbenfabriken vorm Fr. Bayer & Co. A. G. te Elberfeld.

Klasse 12p, no. 360, 10 Sept. 1914. Werkwijze ter bereiding van homologen van hydrochinine en andere alkylderivaten van hydrocupreïne. Verenigde Chininfabriken Zimmer & Co. G. m. b. H. te Frankfort a. d. M.

Klasse 12r, no. 341, 5 Sept. 1914. Werkwijze ter bereiding van pek uit steenkolenteer, residu's der destillatie van petroleum of van bitumineuze lei, kreesootolie, en dergelijke met behulp van een luchtstroom. Société des Combustibles Industriels te Parijs.

Klasse 14b, no. 346, 6 Sept. 1914. Verbetering eener afdichting voor draaiende machines met kegelvormige zuigertrommel. G. SILVESTRI te Weenen V en A. FINDENIG te Weenen IV.

Klasse 14h, no. 336, 3 Sept. 1914. Werkwijze en inrichting voor het aftappen van stoom uit de cylinders van WOOLF-meervoudige expansiestoommachines. Fa. H. LANZ te Manheim.

Klasse 17, no. 337, 5 Sept. 1914. Verbetering aan een circulatie-inrichting voor ammoniak-expansie-koelmachines. Smith Refrigerating C. J. te New-Orelans, (V. St. v. A.)

Klasse 22f, no. 349, 6 Sept. 1914. Verbetering eener werkwijze voor het bereiden van loodwit. FR. H. SHARPE te Liverpool.

Klasse 24b, no. 340, 5 Sept. 1914. Verbetering aan een toestel voor het verbranden van fijn verdeelde brandstof. Babcock & Wilcox Ltd. te Londen.

Klasse 24f, no. 351, 6 Sept. 1914. Verbetering aan eene stookinrichting met kettingrooster. Babcock & Wilcox Ltd., te Londen.

Klasse 24i, no. 359, 10 Sept. 1914. Inrichting aan stoomketel-vuurdeuren. FR. MARCOTY te Schöneberg bij Berlijn.

Klasse 29b, no. 347, 6 Sept. 1914. Verbetering eener werkwijze ter bereiding van albuminepreparaten. G. DIESSER te Zürich.

Klasse 30i, no. 343, 6 Sept. 1914. Werkwijze voor het bereiden van vaste ontsmettingsmiddelen. Chem. Fabrik „Vahrenwald”, G. m. b. H. te Hannover.

Klasse 32a, no. 345, 6 Sept. 1914. Verbetering aan eenen glastrekenoven. Pilkington Brothers Ltd. te St. Helens (Engeland).

Klasse 45a, no. 355, 10 Sept. 1914. Verbetering van een mechanischen suikerrietdelver. Aanvulling van octrooi No. 264, dd. 28 Mei 1914. J. GRUNDEL te 's-Gravenhage.

Klasse 45g, no. 348, 6 Sept. 1914. Inrichting voor het voorkomen van schuim bij het oppompen van room en afgeroomde melk. J. W. TERLET te Zutphen.

Klasse 47b, no. 350, 6 Sept. 1914. Kogelasblok. W. SCHÜTT te Bielefeld.

Klasse 53c, 335, 6 Sept. 1914. Werkwijze tot het versch houden van brood. J. R. KATZ te Amsterdam.

Klasse 55b, no. 329, 23 Aug. 1914. Werkwijze tot het scheiden van vezelstoffen en hare bijmengselen of verontreinigen. J. J. WEST te Delft, P. M. H. L. COLLÉE te Rotterdam en J. M. EGMOND te Rotterdam.

Klasse 64b, no. 356, 10 Sept. 1914. Toestel voor het reinigen der afroomschijven van centrifugaalroomscheiders. J. HANSEN te Kolding (Denemarken).

Klasse 89c, no. 361, 10 Sept. 1914. Wijze van voor-bewerken der grondstoffen voor rietsuikeruitbreiding. The Simmons Sugar C. J. te Konosha, Staat Wisconsin (V. St. v. N. A.)

Ontvangen boeken, brochures, enz.

Internationaal Rubbercongres met Tentoonstelling te Batavia 1914. Nederlandsche commissie: Gedelegeerd commissaris Mr. G. VISSERING; secretariaat Bureau van Handelsinlichtingen, Dir. O. KAMERLINGH ONNES, Amsterdam.

Vraag en aanbod (Gratis).*Te koop gevraagd:*

aceton
 aluminium (bladen)
 aluminiumsulfaat
 aniline-olie
 anilinezout
 anthranilzuur
 azijnzuuranhydride
 cocosvetzuur
 dinitrochlorbenzol
 dinitrophenol
 formaline
 kaliumcyanide
 kaliumhydroxyde
 kaliumsalpeter (ongeraff.)
 lemongrasolie
 lijnolievetzuur
 machine-olie
 mangaan
 methylalcohol (zuiver)

Te koop aangeboden:

accumulatorenzuur
 aether
 alizarine
 bariumsulfaat
 bismuthzouten
 blanc fixe
 boorolie
 briketten O. N. (3 en 7 K.G.)
 briketten (eier-)
 calciumbisulfiet
 calciumphosphaat
 carbolzuur
 chloorkalk
 citroenzuur
 codeïne
 codeïne (zoutzure)
 consistent-vet
 collodium voor gloeikousjes (in alle gewenschte kleuren)
 creoline
 crystallose
 gasroet
 gedestilleerd water
 gips
 glycerine
 gom copal
 hars
 harsolie
 hexamethyleentetramine (krist.)
 kaliumbichromaat
 katoenolie
 koolteer
 koolteerpek
 krijt (stukken en gemalen)

methylsalicylaat
 natriumamide
 operment
 palmpitvetzuur
 paraffinum liquidum
 paranitraniline
 paratoluolsulfamide
 pepton (WITTE)
 rattenkruid
 ricinusolie (1^e en 2^e persing)
 ricinusolie (medicinale)
 salpeterzuur s.g. 1.40 (desnoods 1.36)
 smeerolie (minerale, lichte en zwaardere)
 tinoxide
 vaseline (gele en witte)
 vaseline-olie (witte)
 zwavelbarium

laklijnolie
 landbouwzout
 lithopone
 loodsuiker
 loodwit
 lysol
 magnesiumoxyde
 magnesiumcarbonaat
 naphthaline
 naphтол (β-)
 natriumbicarbonaat
 natriumsalicylaat
 natriumsalicylaat met theobromine
 olie (ruwe, voor motoren)
 paraffine
 phenol (chem. zuiver)
 salmiak
 salpeter
 smeerolie
 smeervet
 soya-olie
 sublimaat
 talk
 terpentijn
 traan
 vanilline
 vaseline (techn.)
 was
 watergasteer
 ijzermenie
 zeezout (ruw)
 zinkwit
 zwavel
 zwavelnatrium

Zie verder de mededeeling betreffende het register der producten onzer chemische fabrieken en ook de advertenties in deze aflevering.

Brieven (voor beide rubrieken met ingesloten porto) aan den Redacteur te zenden.

In de rubriek „Vraag en aanbod” worden alleen de namen der gevraagde of aangeboden stoffen opgenomen, niet de hoeveelheden en prijzen. Voor de vermelding van deze laatste bieden de advertentiebladzijden gelegenheid.

Aanbiedingen en aanvragen, die niet door den redacteur per brief zijn beantwoord, zijn doorgezonden aan aanvragers resp. aanbieders. Zij worden niet meer in de correspondentierubriek met de initialen der inzenders vermeld.

Enkele inzenders worden hierbij herinnerd aan het verzoek *port o* (voor de te voeren correspondentie en voor de doorzending hunner brieven of afschriften van deze aan meer dan één aanvrager of aanbieder) te willen insluiten.

Correspondentie.

B. te A. Over landmijnen vindt U uitgebreide inlichtingen in het „Handbuch der militärischen Sprengtechnik” van B. ZSCHOKKE (Leipzig, Veit & Comp., 1911, 418 pp., 299 figg.). Voor zeemijnen kunnen wij U verwijzen naar: H. NOALHAT, Les torpilles et les mines sous-marines (Paris, Berger-Levrault & Cie, 1905, 432 pp., 268 figg.), naar Engineering 1912, April 19, May 3 en naar de Zeitschr. f. d. gesamte Schiess- und Sprengstoffwesen 1908, 185, 203, 227, 411, 446; 1909, 48, 70, 90, 147; 1911, 89; 1913, 217, 237, 258, 417.

R. te 'sG. Een van de jongste publicaties over de zelfontbranding van steenkolen is: Deterioration and spontaneous heating of coal in storage. A preliminary report by HORACE C. PORTER and F. K. OVITZ. Technical Paper 16, Department of the Interior, Bureau of Mines, Washington U. S. A., 1912.

Gevraagd worden de titels van goede boeken over dextrine, glucose- en caramelfabricatie en een tijdschrift op dat gebied. Wie onzer lezers kan daarover inlichting geven?

De Rijksnijverheidsconsulent voor de chemisch-pharmaceutische industrie is op reis, zoodat brieven niet dadelijk beantwoord kunnen worden.

Lijst van chemische fabrieken in Nederland en register harer producten.

De lijst van de chemische fabrieken in Nederland, bestemd voor Chemisch Jaarboekje 1915-16, is thans afgedrukt. Zij is zooveel mogelijk aangevuld en verbeterd. Ook het producten-register onderging een vrij groote uitbreiding.

Uit verschillende aanvragen voor de rubriek „Vraag en aanbod” is aan ondergeteekende gebleken, dat niet algemeen — ook niet in industriële kringen — bekend is, welke stoffen hier te lande worden vervaardigd. Gaarne is ondergeteekende bereid dienaangaande inlichtingen te geven. Kan hij die niet uit de hem ter beschikking staande gegevens verstrekken, dan worden de aanvragen, bij de andere, in de genoemde rubriek opgenomen.

W. P. JORISSEN.

(Men wordt verzocht postzegels voor antwoord in te sluiten).

Erratum.

Op blz. 919, regel 6 en 7 v. o., staat: gedroogd gras 5, lees: gedroogd gras 2.